

og de smaa Brug staar og falder for en stor Dels Vedkommende netop med, at den dyriske Produktion kan svare sig. Ogsaa de større Brug har saaledes deres Mission.

Lovforslaget gaar ud fra en Bestemmelse i Grundlovens § 91, der kræver, at Len og Stamhuse skal overgaa til fri Ejendom, og selv om det i sin Tid var et klogt, et forstandigt Skridt fra Statsmagtens Side at oprette Len og Stamhuse, og selv om Lenene og Stamhusene gennem Tiderne trods de enkelte uheldige Sider, der har kunnet paapeges ved denne Institution, har virket meget godt paa mange af de Egne, hvor de fandtes, har været en Løftestang for Befolkningen dér og har ydet den stor Støtte, saa er Tiderne og Kravene jo skiftende, og de Tider, vi nu er i, kræver andre Former end dem, der passede i de foregaaende Aarhundreder. Der er sikkert ogsaa et Ønske hos mange Lensbesiddere om at komme bort fra den nuværende Form for Besiddelsen. Der er meget, der kan tale for den fideikommissariske Form. Den har sine gode Sider, men den har ogsaa sine mindre heldige Sider. Disse Godser er jo først og fremmest knyttede til og virker til Gavn for Slægten.

Spørgsmaalet om at gaa bort fra Len og Stamhuse har nu staaet paa Dagsordenen, kan man sige, i ca. 70 Aar. Der har været gjort forskellige Forsøg paa at komme til en Ordning, men saaledes som alt nu har formet sig, maa man vistnok være klar over — og det er man sikkert ogsaa fra de flestes Side —, at nu er det Øjeblik kommet, hvor dette Spørgsmaal bør løses. Saa kommer Spørgsmaalet om, hvorledes denne Løsning skal foregaa. Der har været udarbejdet Forslag af Lenskommissionen og af Landbokommissionen, og det Punkt, der især har givet Anledning til Uoverensstemmelse, var Spørgsmaalet om, hvilket Retsgrundlag der var til Stede, Spørgsmaalet om, hvor langt Slægtens Ret strakte sig, og hvorledes man kunde fyldestgøre den, og paa den anden Side, hvilken Ret Staten kunde have til at faa en Andel i disse Besiddelser, i disse Formuer, naar der skulde finde en Overgang til fri Ejendom Sted. Naar der er saadanne Tvivlsspørgsmaal til Stede om Retten og Retsgrundlaget, vil det altid være overordentlig betænkeligt at skride ind paa en saadan Maade, at man skulde kunne sige, at Retsgrundlaget blev krænket. Vi fra vor Side er imod, at der øves Tvang. Vi er imod, at der skulde formes

en Lovgivning, som ikke havde fast Grund under Fødderne, og som krænkede Borgernes Ret. Derfor er det vort Ønske, at denne Sag løses i fuld Frihed, og det er ogsaa dette, Forslaget i det væsentlige gaar ud paa. I § 11 indeholdes der imidlertid en — jeg vil nærmest kalde det en Straffebestemmelse, og den tiltaler os ikke. Det er en Særbeskatning, man derved agter at indføre, og det er en Trusel overfor dem, der ikke vil benytte Frivilligheden.

Jeg skal ikke opholde mig ved de Bestemmelser i Lovforslaget, hvorom alle er enige. Jeg skal kun udtale min Glæde over, at der gennem Lovforslagets Bestemmelser er skabt Sikkerhed for, at de store Skovstrækninger, som nu henhører under Godserne, kan blive samlet under en forstandig og forstmæssig Drift. De har overordentlig stor Betydning for Landet, ikke alene for Brændselsforsyningen, men ogsaa som medvirkende til heldige klimatiske Forhold i de Landsdele, hvor de findes.

Af de Punkter, som vi ikke kan slutte os til i Lovforslaget, skal jeg særlig nævne, at man ogsaa har inddraget de Fideikommisskapitaler, som var satte fast før Aaret 1849, altsaa før Grundloven blev givet, og før Bestemmelsen om Lens og Stamhuses Ophævelse derigennem blev slaaet fast. Vi mener, at det er urigtigt, at disse Kapitaler inddrages under Loven.

Dernæst er der Spørgsmaalet om, hvad der skal afgives af Jord, Jordens Pris, og hvilken Procentdel af Kapitalen der skal afgives. Jeg finder det ikke formaalstjæntligt ved denne Lejlighed at kaste mig ind i en Debat om disse Punkter, det hører mere hjemme under en Udvalgsbehandling; men jeg mener, at det, der bør være ledende ved Fastsættelsen af disse Bestemmelser i de paagældende Paragraffer, er, at man ikke spænder Buen stærkere, end at Ihænderhaverne af Fideikommisserne og Majoraterne kan føle sig tjente med at søge den frivillige Løsning, som vi lægger overordentlig Vægt paa kan ske.

Med disse Bemærkninger skal jeg tillade mig at anbefale Lovforslaget til villig Behandling i det Udvalg, som vil blive nedsat.

Johansen: Dette Lovforslag er oversendt hertil fra Folketinget med de tre Partiers Stemmer, og selv om det for de to Partiers, det konservative Folkepartis og Venstres, Vedkommende tillige er sendt herover med det ikke helt usædvanlige